

Expert Judgement 2023

ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น

“ มาตรการลดอุบัติเหตุบนท้องถนน ศึกษาสภาพปัญหา การเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่ กฎหมาย และมาตรการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมอุบัติเหตุจราจร การบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางแก้ไขปัญหาการเกิด อุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ”

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความเห็น:

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร. ไพบัญญ์ กุลลาชัย

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้เขียน/เรียบเรียง:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนัญญ์ เมฆหมอก

(นักวิชาการอิสระ)

จัดทำโดย :

สำนักประสานงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่องานนิติบัญญัติ

สำหรับสังคมคุณภาพและผู้สูงวัย ภายใต้ สถาบันคลังสมองของชาติ

สถานการณ์ปัจจุบัน

อุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นหนึ่งในประเด็นน่ากังวลของประเทศไทยที่สร้างความสูญเสียทั้งในแง่ของชีวิตและเศรษฐกิจอย่างมหาศาล โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) ประเมินการว่าอุบัติเหตุบนท้องถนนสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยกว่า 5 แสนล้านบาทต่อปี แม้จะเป็นประเด็นปัญหาที่รุนแรง ทว่าประเทศไทยกลับยังไม่สามารถแก้ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ตามเป้าหมายทศวรรษด้านความปลอดภัยบนท้องถนน พ.ศ. 2554-2563 ขององค์การอนามัยโลก โดยจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนในประเทศไทยในปี 2563 นั้นอยู่ที่ 32.7 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ 18 คน ต่อประชากร 1 แสนคนในปี 2563 เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลกยังระบุด้วยว่าอุบัติเหตุบนท้องถนนกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กๆ และคนหนุ่มสาวทั่วโลกเสียชีวิตมากที่สุด โดยประเทศไทยครองแชมป์อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนสูงสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจากสถิติการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนในแต่ละปีกว่า 17,000 ราย พบว่าส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนจากการขับขี่รถจักรยานยนต์

ประเทศไทยมีการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนจำนวนมาก ในขณะที่ประชาชนยังขาดความตระหนักรู้ถึงปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนน ส่งผลให้คนจำนวนมากมีพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย นักวิชาการและผู้สนใจในเรื่องการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนได้เสนอว่าการรณรงค์ด้านปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนนเป็นสิ่งที่ควรจะทำอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกและระเบียบวินัยในการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัยควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดซึ่งจะช่วยปรับพฤติกรรมการขับขี่ของคนอีกด้วย หากผู้ใช้รถใช้ถนนตระหนักว่าตนมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุมากเท่าใด ก็จะมีระดับความเสี่ยงพฤติกรรมในการขับขี่มากยิ่งขึ้น รวมถึงได้มีความพยายามในการลดอุบัติเหตุด้วยมาตรการต่างๆ โดยมีเป้าหมายการลดอุบัติเหตุร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งชาติ ประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล เพื่อบรรลุเป้าหมายการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนก่อนปี 2570 ดังนั้น การศึกษามาตรการลดอุบัติเหตุบนท้องถนน สภาพปัญหาการเกิดอุบัติเหตุ และการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรให้ความสนใจและพิจารณาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้อัตราการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในประเทศไทยดีขึ้น

สภาพปัญหาการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในปัจจุบัน

ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุลดน้อยลงเนื่องจากอยู่ในช่วงของสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ผู้คนมีการเดินทางบนท้องถนนลดน้อยลง อุบัติเหตุจึงมิได้ลดลงเนื่องจากประสิทธิผลของการใช้มาตรการต่างๆ แต่ตัวเลขจำนวนผู้เสียชีวิตจากการรายงานของ WHO ก็ยังคงเป็นตัวเลขที่สูงอยู่ประมาณ 20,000 ราย เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่ในประเทศไทย ผ่านการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นแก่นกลางของปัญหาก็คือ การขาดความใส่ใจของผู้รับผิดชอบ ในด้านนโยบายการสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนโดยเฉพาะ นักการเมืองที่มองว่าเรื่องอุบัติเหตุบนท้องถนนมิใช่สิ่งที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์ทางการเมือง ทำให้การสนับสนุนด้านความปลอดภัยบนท้องถนนทำได้ไม่เต็มที่ ดังพบตัวอย่างหน่วยงานของภาครัฐ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้งบประมาณด้านการจราจรน้อยกว่างานด้านอื่นๆ เช่น งานสืบสวนและปราบปรามอย่างมาก เมื่อภาครัฐไม่ให้ความสนใจจึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมในการบังคับใช้กฎหมายไปด้วย สำหรับสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ พฤติกรรมของผู้ขับขี่และกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมอุบัติเหตุจราจร สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมของผู้ขับขี่

1.1 ความเร็วในการขับขี่เป็นสาเหตุที่พบมากที่สุด ในอุบัติเหตุบนท้องถนน สาเหตุสำคัญมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเรื่องของความเร็วในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมักจะพุ่งมาด้วยอาการมึนเมาของผู้ขับขี่ เพราะการมึนเมาทำให้คนเกิดความก้าวร้าวมากยิ่งขึ้นในการขับขี่ยานพาหนะ อีกทั้งมาตรการการลงโทษก็ไม่มีประสิทธิภาพ

1.2 การขาดการอบรมในรูปแบบของอุบัติเหตุ พบว่าในปัจจุบันคดีในลักษณะนี้เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง จากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.3 ความเดือดดาลบนท้องถนน พบการบันดาลโทสะของผู้ขับขี่ยานพาหนะมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันจากอุบัติเหตุ

เพียงเล็กน้อยกลับกลายเป็นเรื่องใหญ่ ดังปรากฏตามสื่อต่างๆ ในปัจจุบัน

2. กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมอุบัติเหตุจราจร

2.1 การบังคับใช้กฎหมาย ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้มุ่งเป้าไปที่ความปลอดภัยบนท้องถนนแต่เป็นการเน้นไปที่เรื่องของการบังคับใช้กฎหมายกับคนเฉพาะบางกลุ่ม เช่น การเพ่งเล็งรถมอเตอร์ไซด์หรือรถที่มีทะเบียนต่างจังหวัดเป็นหลัก นำไปสู่ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจของประชาชนลดน้อยลงไปด้วย เกิดการเลือกปฏิบัติและความเหลื่อมล้ำ และความไม่ยุติธรรมจำนวนมากในปัจจุบัน ประชาชนจึงไม่ยอมเชื่อฟังและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจากงานวิจัยในเขตกรุงเทพมหานครของผู้เชี่ยวชาญพบว่าการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้นกลับทำให้เกิดการต่อต้านการปฏิบัติตามกฎหมายมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

2.2 การขาดการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ ของทางภาครัฐ พบว่าในปัจจุบันภาระหน้าที่ในการดูแลและขับเคลื่อนด้านความปลอดภัยบนท้องถนนเป็นงานของสาธารณสุขเป็นหลัก เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้ว เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะต้องเป็นผู้ดูแลเป็นหลัก ผลปรากฏว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ ทำให้คนที่ทำอยู่นั้นต้องรับภาระหนักมากขึ้น

แนวทางแก้ไขปัญหาคาการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

การแก้ไขปัญหาเรื่องของอุบัติเหตุบนท้องถนนนั้น จะต้องมีการพิจารณาาร่วมกันอย่างเป็นองค์รวม ปัจจุบัน การบริหารจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัย ที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและในฐานะที่เคยทำงาน อยู่ในหน่วยงานด้านจราจรมากมอดถึง 9 ปี สามารถสรุป แนวทางในการแก้ไขปัญหาคาได้ดังต่อไปนี้

แนวทางแรกสุด ควรเริ่มที่ตัวประชาชนเอง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่จะต้องตระหนักและคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเองและผู้อื่น เช่น การข้ามถนนบนทางม้าลาย การคาดเข็มขัดนิรภัย การใส่หมวกกันน็อค และการปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด แม้อุดจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากในปัจจุบัน แต่ถ้าหากมีการส่งเสริมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความปลอดภัยและปฏิบัติเป็นนิสัยตั้งแต่อายุน้อยก็จะทำให้เกิดอุปนิสัยในด้านการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนได้ จึงควรพัฒนาเป็นโครงการระยะยาวด้วยการสร้างหลักสูตรแกนกลางในสถาบันศึกษา โดยผู้สอนจะต้องเข้ารับการอบรมเรื่องความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อนำมาสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้และหลักการปฏิบัติตน ที่มีประสิทธิภาพ เช่น ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีการรณรงค์ ส่งเสริมหลักสูตรด้านความปลอดภัยบนท้องถนนให้กับนักเรียน รวมถึงโครงการของ สสส. เรื่องโครงการศึกษาและพัฒนา แนวทางการสร้างเสริมความปลอดภัยในการเดินทางสำหรับเด็กนักเรียน (Road Safety Literacy) เพื่อสร้างความตระหนัก และเสริมความรู้ทางสุขภาพด้านความปลอดภัยบนท้องถนนในกลุ่มเด็กและเยาวชน

แนวทางที่สอง เป้าหมายในการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยบนท้องถนนของประชาชนเป็นหลัก มิใช่การพุ่งเป้าไปที่เรื่องของผลประโยชน์อย่างอื่น โดยพบว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากไม่ได้เน้นการสนับสนุนคนที่ผลงานเป็นหลัก ยิ่งเป็นงานด้านจราจรด้วยแล้ว การทุ่มงบประมาณและกำลังคนค่อนข้างจำกัดอย่างมาก การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งของนายตำรวจก็เป็นปัญหาสำคัญด้วย เนื่องจากคนที่ดูแลด้านการจราจรกลับถูกโยกย้ายไปประจำหน่วยงานอื่น หรือนำเอาคนที่ไม่มีความรู้ความ

สามารถด้านการจราจรมาดูแลด้านนี้ ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงานไปด้วย อีกทั้งเรื่องของสินบน เช่น ส่วยที่มีประเด็นสังคมในปัจจุบันก็เป็นปัญหาอย่างมากในการดูแลด้านความปลอดภัยบนท้องถนน เนื่องจากผู้มีอำนาจโดยตรงในแต่ละพื้นที่กลับสนใจแต่ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่ตัวเองมีผลประโยชน์ร่วมอยู่ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีการถ่ายโอนอำนาจงานจราจรไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

แนวทางที่สาม การปฏิบัติตามแผนโลกที่ประเทศไทย ได้ร่วมลงนามอย่างเคร่งครัดและมีมาตรฐานตามหลักสากล โดยเน้นไปที่เรื่องของ 1) ถนนปลอดภัย เรื่องของความโค้ง ความเอียงของถนนต้องได้มาตรฐาน ทิวทัศน์ของถนนต้องสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้ขับขี่เกิดความผ่อนคลาย ลดความเบี่ยงเบนจากป้ายข้างถนนที่ไม่จำเป็นและสร้างข้อจำกัดต่อทัศนระการมองของผู้ขับขี่ 2) ยานพาหนะปลอดภัย ต้องมีการผลักดันนโยบายให้ประชาชนได้ใช้พาหนะที่มีคุณภาพดี มีเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย ซึ่งปัจจุบันพาหนะที่จะมีเทคโนโลยีดังกล่าวมีประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าถึงได้ รัฐอาจส่งเสริมในเรื่องการลดภาษีหรือสนับสนุนงบประมาณให้ประชาชนเข้าถึงพาหนะที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 3) คนเดินถนนปลอดภัย ทั้งผู้ใช้รถและผู้ใช้ถนน จะต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยบนท้องถนน โดยจะต้องเคารพในกฎจราจร และมีการส่งเสริมมาตรการการสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้งานให้มากยิ่งขึ้น เช่น ไฟจราจรสำหรับผู้ข้ามถนน เป็นต้น และ 4) การตอบสนองหลังเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งประเทศไทยทำได้ดีมากเป็นที่ชื่นชมในระดับโลก จึงต้องเพิ่มงบประมาณสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้น

แนวทางที่สี่ การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ จะต้องมีการใช้ทรัพยากรของแต่ละหน่วยงานร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการทำงานในปัจจุบันมีความทับซ้อนกันในเรื่องของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำงาน จะต้องสร้างระบบที่บูรณาการบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบเดียวกัน สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางสุดท้ายและถือเป็นประเด็นสำคัญมากที่สุดก็คือ เรื่องของการผลักดันเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาเรื่องของอุบัติเหตุบนท้องถนนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นั่นคือการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่นให้ได้ เนื่องจากการบริหารราชการส่วนกลางกับท้องถิ่นมีการทับซ้อนกันจนทำให้การปฏิบัติงานทำได้ยากและมีข้อจำกัดจำนวนมาก งานจราจรก็ควรกระจายอำนาจด้วยเช่นกัน โดยจะต้องผลักดันให้มีการโอนงานตำรวจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

งานด้านการจราจรไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดประสิทธิผลในการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากท้องถิ่นรู้ถึงความต้องการของประชาชนและธรรมชาติของผู้คนในท้องถิ่น รวมถึงสามารถประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มากกว่า การบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ที่ไม่มีประสิทธิภาพจากส่วนกลาง

บทสรุป

การลดอุบัติเหตุและการสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับความสนใจทั้งจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องสร้างความตระหนักรู้ปลูกฝังวัฒนธรรมขับขี่ปลอดภัยสร้างความปลอดภัยบนท้องถนน รวมถึงการสร้างวินัยการขับขี่ การใช้รถใช้ถนนให้ปลอดภัยให้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากอุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นปัญหาที่สร้างความสูญเสียต่อประชาชนทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาสำคัญเกิดขึ้นมาจากการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารงานของรัฐที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับ

งานด้านจราจรที่มีผลต่อชีวิตของประชาชนอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม และการเลือกปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงภาระที่ล้นเกินของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและบูรณาการด้วยการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สำคัญจะต้องมีการผลักดันให้งานจราจรลงไปสู่การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รู้ปัญหาและธรรมชาติของผู้คนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนลดลงอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร. ไวพจน์ กุลาชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร. ไวพจน์ กุลาชัย ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครองมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาโท Master of Science in Transport จาก University of London สหราชอาณาจักร และ Master of Public Policy จาก National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) ประเทศญี่ปุ่น และจบปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร. ไวพจน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีผลงานวิจัยด้านความปลอดภัยทางถนน กฎหมายจราจร เทคโนโลยีการจราจร และพฤติกรรมกรรมการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน

www.pru-research.com

www.nrct.go.th

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

196 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม 10900

196 Phahonyothin Rd., Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

Tel : 0 2579 1370-9 / 0 2561 2445